

KULTUR- OG KIRKEDEPARTEMENTET

Handlingsplan

Regjeringens handlingsplan mot pengespillproblemer

KULTUR- OG KIRKEDEPARTEMENTET

Handlingsplan

Regjeringens handlingsplan mot pengespillproblemer

Forord

Det siste tiåret har det vore ei betydeleg utvikling på lotteri- og pengespelområdet, både nasjonalt og internasjonalt, og merksemda knytt til dei negative konsekvensane av spel har auka. I ei nasjonal befolkningsundersøking er det antatt at om lag 50 000 av befolkninga slit med pengespelproblem. Dette får ofte store konsekvensar, ikkje berre for spelaren sjølv, men også for familie og andre nærstående.

I Ot.prp. nr.44 (2002-2003) Om lov om endringar i pengespill- og lotterilovgivning, foreslo Kultur- og kyrkjedepartementet at det skulle utarbeidast ein handlingsplan med sikte på å førebyggja avhengigheit av spel og redusera skader frå overdrive pengespel i Noreg. Forslag til handlingsplan blei overlevert frå Lotteritilsynet til Kultur- og kyrkjedepartementet 16. desember 2004. Forslag til handlingsplan er å rekna som eit grunnlagsdokument til regjeringa sin handlingsplan mot pengespelproblem.

Regjeringa sin handlingsplan fokuserar på to overordna hovudmål: Førebygging og reduksjon av skader. Det blir lagt opp til at planen skal vera dynamisk, slik at framdrifta jamnleg blir evaluert, og at eventuelle justeringar av foreslåtte tiltak og virkemiddel skal kunne innarbeidast etter behov.

Det vil årleg avsetjast inntil 0,5 % av Norsk Tipping sitt overskot til iverksetjing av handlingsplanen. Dette utgjer om lag 12 millionar kroner for 2005. Desse midla vil bidra til å betra forskning, behandling, informasjon og førebygging av pengespelproblem. Dei avsette midla vil bli fordelt etter eit samarbeid mellom fagdepartementa på dette feltet. Dette kjem i tillegg til Lotteritilsynet og andre fagmyndigheter sitt arbeid med desse problema.

Oslo, april 2005

Valgerd Svarstad Haugland

Mål og tiltak

Handlingsplanens to overordnede målsetninger er:

- 1) å forebygge spilleavhengighet
- 2) å redusere skadevirkninger fra overdrevent pengespill.

For å kunne utvikle gode tiltak på disse to områdene er det avgjørende å ha oppdatert kunnskap om pengespill og problemer knyttet til dette generelt. Planen fokuserer derfor på tre hovedmål med tilhørende delmål og tiltak. De tre hovedmålene er at:

- a) kunnskapsgrunnlaget om pengespill og pengespillproblemer skal økes
- b) færre skal utvikle et pengespillproblem
- c) omfanget av skader forårsaket av pengespillproblemer skal reduseres

1. Hovedmål 1

Kunnskapsgrunnlaget om pengespill og pengespillproblemer skal økes

Nye typer pengespill, plattformer og distribusjonskanaler utvikles stadig, og tilbudet av fjernspill, bl.a. via Internett, vokser. Den totale pengespilleaktiviteten øker og kan i neste omgang medføre flere problemer knyttet til spilleavhengighet. Behovet for kunnskap og kompetanse for å forebygge problemene med effektive tiltak, er derfor økende. Flere forsknings- og kompetansemiljø, både nasjonalt og internasjonalt, har de senere år tatt interesse for feltet. Forskning på spilleavhengighet/pengespillproblemer kan gis et løft gjennom utarbeiding og igangsetting av en forskningsplan med prioriterte prosjekter på området. Tilrettelegging av systemer som kontinuerlig og regelmessig får fram grunnlagsdata om utviklingen i pengespillmarkedet, som basis for videre analyse og forskning, er en annen viktig strategi for å nå dette hovedmålet.

Delmål 1.1:

Forskningsmiljø og kompetansenettverk skal stimuleres

På flere områder mangler kunnskap om utvikling og opprettholdelse av pengespillproblemer. Det tas derfor sikte på å utarbeide en forskningsplan for å styrke kompetansen på dette området. Spilleavhengighet som satsningsfelt innenfor forskningen kan organiseres gjennom Norges Forskningsråd sitt program for mental helse. Mental helse programmet organiserer forskning bl.a innen psykiatri og klinisk psykologi. Norges Forskningsråd kan bidra til søknadsbehandling og kvalitetssikring, relevansvurdering, nettverksbygging og synergieffekter i nettverksprosjekter. Målsettingen med en forskningsplan for spilleavhengighetsfeltet er at det, etter noen år med opptrapping av forskningsinnsatsen, er pågående studier innenfor doktor- og postdoktorgrader og FoU-prosjekter ved universiteter og høyskoler. Endelig forskningsplan bør foreligge i løpet av 2005 med en noe lenger satsingsperiode enn hva handlingsplanen skisserer for øvrig, for eksempel med en 10 års satsingsperiode.

Tiltak 1.1

Etablere og iverksette forskningsplan for pengespillproblematikk

Kultur- og kirkedepartementet vil i samarbeid med fagmiljøene utarbeide en forskningsplan med utgangspunkt i Lotteri- og stiftelsestilsynets forslag innen utløpet av 2005.

Delmål 1.2:

Utviklingen av pengespillproblem i befolkningen og konsekvensene av dette skal følges over tid

Et viktig tiltak vil være å etablere systematisk innsamling av ulike typer grunnlagsdata som er relevant innenfor pengespillområdet.

Tiltak 1.2.a:

Fortløpende datainnhenting fra pengespillmarkedet og utviklingen av pengespillproblemer i befolkningen

Gode og sikre registreringer av aktiviteten på pengespillområdet er viktig, både med tanke på å følge utviklingen i markedet og som grunnlagsdata for videre forskning og analyse. Statistikkføring som gir et godt grunnlag for analyser er avgjørende for å kunne følge utviklingen over tid med hensyn til omfang av problemer i forhold til pengespill i samfunnet.

Tiltak 1.2.b:

Utvikle og systematisere data fra Hjelpelinjen, frivillige støttegrupper, og relevante offentlige registre

Særskilt innhentet data fra registre i helsevesenet og informasjon fra støttegrupper for spilleavhengige og pårørende m.fl. vil kunne være med på å kartlegge om det i slike miljøer kan foreligge sammenfallende oppfatninger om årsaksfaktorer for pengespillproblemer. Dette tiltaket tar sikte på en generell systematisk innsamling

av grunnlagsdata med hensyn til spilleavhengighet og utvikling av penge-
spillproblem i befolkningen.

Lotteri- og stiftelsestilsynet er gitt et ansvar for igangsetting av deler av de foreslåtte tiltakene under delmål 1.2. som omfatter utbetalingsautomatene. Det ansees som naturlig at også den foreslåtte utvidelsen av datainnsamling igangsettes innenfor de ordinære driftsoppgavene til Lotteri- og stiftelsestilsynet.

2. Hovedmål 2

Færre skal utvikle et pengespillproblem

Ett av hovedmålene med handlingsplanen er at færre personer i befolkningen skal utvikle pengespillproblemer. Den viktigste strategien for å nå dette er forebygging av ulik karakter og at en moderat utvikling i pengespillmarkedet opprettholdes. Med utgangspunkt i tiltakene under hovedmål 1, vil strategien fremover være å bruke denne kunnskapen aktivt ved utvikling og iverksetting av mest mulig effektive forebyggende tiltak etter hvert som ny kunnskap foreligger. De mest effektive forebyggende tiltak vil trolig være av regulatorisk karakter, men også informasjonstiltak av ulik art må vurderes. Strategien for å nå dette målet oppsummeres i to delmål.

Delmål 2.1:

Regulatoriske virkemidler for å forebygge pengespillproblemer skal iverksettes

Bakgrunnen for reguleringen av det norske pengespillmarkedet er å sikre kontroll og en sosialpolitisk forsvarlig utvikling. Spillemarkedet er i kontinuerlig utvikling. Som følge av økt konkurranse innad mellom de ulike pengespilltilbud i Norge, samt et økt tilbud av fjernspill over landegrensene, anses den statlige og politiske kontroll med spillemarkedet for å være svekket. Det er på denne bakgrunn en stor politisk utfordring å sikre opprettholdelsen av en forsvarlig og kontrollert utvikling av de norske pengespillene.

Grunnet risikoen som er knyttet til pengespill og usikkerheten knyttet til effekten av det enkelte tiltak, bør det legges et forsiktighetsprinsipp til grunn ved reguleringen av pengespillområdet. Tiltak i form av regulering av pengespillmarkedet kan gjennomføres med relativt lave kostnader på tiltakssiden.

Effektiv håndheving av tiltakene er avgjørende for at reguleringen skal fungere etter intensjonen. Lotteri- og stiftelsestilsynet har som løpende driftsoppgave å foreslå adekvate regulatoriske virkemidler.

Tiltakene baseres på følgende utgangspunkt:

- a) Tilgjengeligheten til pengespill begrenses
- b) 18 års aldersgrense for de tillatte spill med høyest risiko i forhold til problemer
- c) Det utarbeides begrensninger for markedsføring av pengespill
- d) Korrigere spilleregler og regelverk i forhold til risikoelementer i enkeltspill, jamført med resultater fra tiltak under hovedmål 1.

Tiltak 2.1.a

Tilgjengeligheten til pengespill begrenses

Omsetningen på de statlig kontrollerte pengespillene har i de senere år stabilisert seg, mens omsetningen på automatene har økt drastisk fra 1990-tallet og frem til i dag. Kartlegging av det norske pengespillmarkedet viser at det er en overhyppighet av pengespillproblemer knyttet til utbetalingsautomater, også blant unge. Det er på denne bakgrunn ønskelig å begrense forbruket knyttet til utbetalingsautomater. Dette er også lagt til grunn i Ot.prp. nr 44 (2002-2003) når regjeringen vil begrense omsetningen på utbetalingsautomatene til 2001-nivået.

I denne sammenheng er et kjent og effektivt virkemiddel fra alkoholpolitikken å redusere tilgjengeligheten. Tilgjengeligheten kan begrenses ved at man setter grenser for hvilke typer spill og på hvilke arenaer pengespillaktivitet skal tillates. Den vedtatte enerettsmodellen for utbetalingsautomater vil medføre en begrensning av tilgjengelighet i forhold til automatmarkedet ved at antallet halveres i forhold til dagens nivå, at automatene ikke skal markedsføres, samt en strengere alderskontroll og begrensning av lokaler som kan ha slike automater oppstilt.

Ny teknologi og nye driftsformer, slik som blir innført i automatreformen til drift av utbetalingsautomater i nettverk knyttet til en sentral server, vil sette myndighetene i stand til å iverksette ulike tilpassede tiltak på kort varsel, agere på mistanke om risiko for pengespillproblemer, bedre kontrollmekanismer og økt mulighet for effektiv kartlegging av statistiske data i forhold til spilleatferd. Det er innført "nedkjølingstid", tvungen spillpause, i nye spilleregler for utbetalingsautomatene. Tvungne spillpauser kan også omfatte åpningstid for utbetalingsautomatene. Teknologien på de nye utbetalingsautomatene muliggjør en sentralstyring av aktiveringen av automatspillene og det er mulig å innføre en spillfri periode til bestemte tider av døgnet.

Det knyttes usikkerhet til hvorvidt pengespill via Internett og lignende vil øke forekomst av pengespillproblemer fremover. Tillatelser til pengespill formidlet via Internett og lignende skal reguleres med hensyn til innhold, aldersgrenser, typer spill som tillates, åpningstider og innskuddsgrenser. På bakgrunn av målsetningen om en restriktiv pengespillpolitikk i forhold til tilgjengelighet, bør eventuelle tillatelser til nye former for pengespilltilbud som følge av ny teknologi eller lignende, følges av innskrenkninger i tilbudet av andre pengespill, med mindre en har god kontroll med at pengespillproblemene ikke vil øke ved innføringen.

Tiltak 2.1.b:

18 års aldersgrense for de tillatte spill med høyest risiko i forhold til problemer

Aldersgrenser på pengespill er et tiltak som begrenser tilgjengeligheten for en bestemt gruppe. Dagens regelverk fastsetter aldersgrensen til 18 år i typiske høyrisikopregede pengespill (utbetalingsautomater og pengespill via Internett). Det legges til grunn at pengespill, definert i kategorien høyrisiko, ikke skal være en fritidsaktivitet for unge under 18 år. Dette begrunnes med at denne gruppen er å anse som særskilt sårbar. På denne bakgrunn vil det fortløpende vurderes om utvikling

og endringer i de enkelte pengespill medfører en endring i risiko som tilsier at aldersgrense bør innføres. Alle nye pengespill skal vurderes opp mot 18 års aldersgrense og hvilken risiko disse utgjør med tanke på utvikling av pengespillproblemer.

For at aldersgrenser skal fungere som et effektivt virkemiddel er det viktig at denne overholdes av operatørene i salgsløddet. En svakhet ved denne ordningen er at de som har ansvar for kontroll av at aldersgrensen blir overholdt, altså selgerne, samtidig har en interesse i at omsetningen er høy fordi vedkommendes utbytte normalt beregnes som en fast prosentandel av det totale overskuddet. Informasjon og opplæring av lokalinnehavere, kommisjonærer og salgslødd, kan være et supplerende virkemiddel for å sikre at aldersgrensen overholdes.

Tiltak 2.1.c:

Det utarbeides begrensninger for markedsføring av pengespill

Det har vært økt fokus på omfanget av markedsføring av statlig kontrollerte pengespill den senere tid. På den ene siden kan det hevdes det at det ikke er behov for markedsføring av statlige pengespill i en monopolsituasjon, mens det på den annen side kan hevdes at det er en reell konkurransesituasjon sett i forhold til utenlandske pengespill i form av fjernspill og at det av denne grunn er i samfunnets interesse at spill med penger kanaliseres inn i det nasjonale, regulerte pengespillmarkedet, hvor myndighetene har kontroll med pengespilltilbudet. Det finnes svært lite empirisk litteratur som omhandler reklame og pengespill, men i noen av studiene som er gjennomført antydes en sammenheng mellom de to faktorene.

På bakgrunn av et forsiktighetsprinsipp legges det til grunn at markedsføring av pengespill bør balanseres, slik at vrangforestillinger i forhold til pengespill ikke overdrives og misbrukes. Det følger av ordinær markedsføringslovgivning at markedsføring av pengespill ikke skal rettes mot barn.

Som forutsatt i Ot.prp.nr 44 (2002-2003) bør det være forbudt å drive aktiv markedsføring av utbetalingsautomater på bakgrunn av de særlige problemene som knytter seg til automatspill i Norge. Retningslinjer for utforming av markedsføring av andre former for pengespill skal utarbeides. Det vektlegges at markedsføringen ikke skal bidra til å styrke vrangforestillinger knyttet til pengespill.

Tiltak 2.1.d:

Korrigerer spilleregler og regelverk i forhold til risikoelementer i enkeltspill, jamført med resultater fra tiltak under hovedmål 1

Det er viktig at det foretas en kontinuerlig vurdering av de eksisterende tiltak sett i forhold til utviklingen på pengespillområdet. Det har tidligere blitt vist til at pengespillfeltet er i utvikling både nasjonalt og internasjonalt. Dette vil måtte gjenspeiles i de tiltakene som iverksettes for å møte utfordringene i markedet.

Utvikling av tiltak og behovet for iverksetting av disse, bør baseres på overvåking av pengespillmarkedet og analyser av innsamlede opplysninger om problemer i for-

hold til pengespill i befolkningen, forskning på forebygging og kartlegging av effekt av regulatoriske tiltak. Slike dokumentasjonsbehov må imidlertid ikke være til hinder for at myndighetene også kan handle ved mistanke om negative forhold.

Delmål 2.2:

Informasjon om pengespill og pengespillproblemer skal intensiveres

Effekten av informasjon og holdningsskapende tiltak omkring pengespillproblemer er usikker. Fra alkoholfeltet er erfaringene at informasjon og holdningsskapende tiltak har best effekt når de samkjøres med andre endringer, for eksempel iverksetting av nye regulatoriske tiltak.

Vrangforestillinger i forhold til pengespill er en viktig faktor som kan gi problemer for utsatte spillere. Spilleavhengige har en tendens til å tro at maskinen eller spillet kan kontrolleres og styres, og forstår ikke at det enkelte resultat er tilfeldig og uavhengig av tidligere resultat. Informasjon og opplysning gir kunnskap, og vil være et viktig og naturlig forbyggende tiltak på dette området. En del av det generelle informasjonsbehovet kan dekket ved bruk av Internett. Med økende tilbud av lotteri og pengespill vil behovet for informasjon også øke. Behovet for en slik informasjonskanal eller nettsted bør vurderes og eventuelt utvikles i sammenheng med Hjelpelinjen sitt nettsted.

I andre land er det utviklet egne informasjonsprogram der barn og unge er målgruppen. Mange av disse programmene er tilgjengelig for bruk via Internett, og flere er også beregnet for bruk direkte i undervisningen i skolen.

Forskning og undersøkelser viser at andelen personer som har problemer i forhold til pengespill er større i minoritetsgrupper enn i befolkningen ellers. Dette stadfestes også fra andre land. Språkbarrierer, andre tradisjoner og holdninger til spilling generelt gir spesielle utfordringer i forhold til disse gruppene.

Utvikling og iverksetting av informasjon rettet mot skole-, arbeids-, helse- og sosialsektorene foreslås derfor gjennomført.

Det er to hovedaktører på informasjonssiden i forhold til spilleavhengighetsfeltet i dag; Lotteri- og stiftelsestilsynet og Østnorsk kompetansesenter. Østnorsk kompetansesenter retter informasjonsarbeidet mot helse og sosialsektorene mens Lotteri- og stiftelsestilsynets informasjonsprogram rettes mot lotteri- og pengespillforvaltningen og befolkningen generelt. Det foreslås at informasjonsarbeidet intensiveres og utvides til flere sektorer i tiden fremover. En funksjonell arbeidsfordeling mellom Østnorsk kompetansesenter og Lotteri- og stiftelsestilsynet bør oppnås i samarbeid med naturlige samarbeidsparter for de ulike sektorene.

Tiltak 2.2:

Utvikle og gjennomføre spesifikke målrettede informasjonsprogram

Et målrettet informasjonsprogram skal utvikles. Tiltaket bør i første omgang være delt i følgende hovedpunkt:

- Informasjonsprogram rettet mot ungdom.
- Generelle informasjonsprogram gjennomført i sammenheng med innføring av nye reguleringer av pengespillmarkedet.
- Tilpasset informasjon rettet mot minoriteter, som f. eks. innvandregrupper og den samiske befolkning.
- Informasjon utviklet i forbindelse med tiltak under delmål 3.1, og som rettes mot tidlig avdekking av spilleproblemer, for eksempel for rådgivere og lærere i ungdomskolen/videregående skole, organisasjoner i arbeidslivet, og økonomisk rådgivningstjeneste i sosialsektoren.

3. Hovedmål 3

Omfanget av skader forårsaket av pengespillproblemer skal reduseres

Data fra Norsk pasientregister og kartlegginger som Lotteri- og stiftelsestilsynet har gjort, viser at antall personer som har tatt imot behandling for spilleavhengighet har økt kraftig siden år 2000. Tilbakemeldinger fra frivillige spiller- og pårørende grupper indikerer også en økning i behovet for hjelp.

Tiltak for å hjelpe spilleavhengige skal utvikles innenfor eksisterende helse- og sosialtjenester, og det enkelte regionale helseforetak er tillagt ansvaret for at tilbudet er tilpasset behovet i sin region. Ved tilbakemeldinger fra de regionale helseforetak, påpeker de fleste at det er et generelt behov for en kompetanseheving omkring disse problemstillingene i helsevesenet.

Behandlingstilbudet i Norge er så langt ujevnt geografisk fordelt og naturlig nok konsentrert i større byer. Det betyr at for noen kan det være lang avstand til behandling. Det trengs en tidsavgrenset innsats i sosial- og helsesektorene for å sikre at tiltak for å hjelpe spilleavhengige er tilgjengelig i alle regionene og at tiltakene har en god kvalitet. Det legges til grunn at alle helseregioner skal ha kvalifisert personell som kan behandle mennesker med pengespillproblemer.

Hovedstrategien i forhold til reduksjon av skader forårsaket av pengespillproblemer er dermed å bidra til styrking av kompetansen på spilleavhengighetsproblematikk i behandlingsapparatet. utfordringene kan oppsummeres slik:

- Pengespillproblemer må identifiseres så tidlig som mulig, og på en sikker måte.
- Den som identifiserer problemet bør lett kunne få informasjon om hvilke behandlingstiltak som skal settes inn.
- Det må finnes behandlingsinstitusjoner i rimelig nærhet som har kompetanse til å gi hjelp og behandling.
- Lett tilgjengelige hjelpetilbud av ulike typer bør finnes og ha god geografisk spredning.

Delmål 3.1:

Pengespillproblemer skal avdekkes tidlig

For å avgrense skader er det viktig at problemer i forhold til pengespill avdekkes så tidlig som mulig, fordi best resultat av behandling oppnåes når tiltak kan settes inn tidlig. Yrkesgrupper som kommer i kontakt med problemspillere i en tidlig fase bør derfor ha grunnleggende kunnskap om kjennetegn ved pengespillproblemer. I forhold til ungdom er tidlig identifikasjon av problemer spesielt viktig, og nøkkelpersoner i en slik sammenheng er rådgivere og lærere i skoleverket, familievernkontor, helsesøster og annet personell som arbeider innenfor førstelinjetjenesten i helse- og sosialsektorene. Også andre yrkesgrupper har behov for slik kunnskap, for eksempel ansatte i ulike organisasjoner og institusjoner i arbeidslivet.

Et problem i forbindelse med overdrevent pengespill er opparbeiding av spillegjeld. For problemspilleren er en god løsning på gjeldsproblemet ofte avgjørende for at en eventuell behandling skal være vellykket. Det må derfor iverksettes tiltak som kan sette den kommunale sosialtjenesten i stand til å yte økonomisk rådgiving til problemspillere på et tidlig tidspunkt i spillekarrieren.

Følgende tiltak skal følges opp:

- a) Utvikle kurs og informasjon for yrkesgrupper i skole-, arbeids-, sosial og helse-sektorene som i en tidlig fase kommer i kontakt med problemspillere.
- b) Rådgivingsmanual for økonomisk rådgivingstjeneste for bruk i sosialsektoren i forhold til spillegjeldsproblemer.

Tiltak 3.1.a:

Utvikle kurs og informasjon for yrkesgrupper i skole-, arbeids-, sosial- og helsesektorene som i en tidlig fase kommer i kontakt med problemspillere.

Yrkesgrupper som er mye i kontakt med barn og unge har et spesielt behov for kompetanse og grunnleggende kunnskap om kjennetegn ved pengespillproblemer. Stikkord her er skoleverket på ulike nivå, og kommunal helse- og sosialtjeneste.

I tillegg er det i arbeidslivet generelt flere etablerte institusjoner som driver forebyggende arbeid, først og fremst i forhold til helse, miljø og sikkerhet, et eksempel er bedriftshelsetjenesten. Et annet eksempel er AKAN som driver forebygging og behandling i forhold til rus og generell avhengighetsproblematikk. Disse organisasjonene kan tidlig komme i kontakt med problemspillere, og kunnskap om kjennetegn på pengespillproblemer kan styrke informasjonen og forebyggingen disse tjenestene gir.

Det foreslås at tiltaket i tillegg omhandler utvikling av kurs og tilpasset informasjon. Kursutvikling og gjennomføring kan knyttes opp mot lokale høyskoler og/eller de regionale helseforetakene, for å oppnå god geografisk spredning av kompetanse og kunnskap.

Tiltak 3.1.b:

Rådgivingsmanual for økonomisk rådgivingstjeneste for bruk i sosialsektoren i forhold til spillegjeldsproblemer.

Den kommunale sosialtjenesten skal generelt kunne gi økonomisk rådgiving for sine klienter. Personer med pengespillproblemer har som regel pådratt seg en relativt stor spillegjeld, og rådgiving i forhold til slike økonomiske problemer er påkrevd. Tiltaket tar sikte på å utvikle og styrke kompetansen i rådgivingsapparatet i forhold til denne typen problemstillinger og kan for eksempel omfatte utarbeiding av en "rådgivingsmanual" i samarbeid med bank- og finansieringsinstitusjoner.

Delmål 3.2:

Flere skal få tilbud om og gjennomføre behandling

Behovet for behandling er økende. Behandling av spilleavhengige skal skje innenfor det eksisterende behandlingsapparatet, og det er de regionale helseforetakene

som har hovedansvaret for tilbudet. Helseforetakene har meldt tilbake at det generelt er behov for kompetanseheving omkring disse problemstillingene. Behandling tilpasset unges behov må utvikles spesielt, og spilleavhengige over hele landet må på sikt få et best mulig tilbud i rimelig geografisk avstand.

En oppgradering av dagens behandlingstilbud til spilleavhengige kan derfor oppnås ved at de regionale helseforetakene over hele landet settes i stand til å utvikle kompetansen ved sine tilbud.

I forhold til behandling av ungdom må det fokuseres spesielt på barne- og ungdomspsykiatriske behandlingstilbud (BUP), men generelt er andre deler av helse- og sosialsektorene også viktige i denne sammenheng.

På lengre sikt bør slik opplæring integreres i alle helse- og sosialarbeiderutdanninger, både på grunn- og videreutdanningsnivå. I den forbindelse vil det være behov for utvikling av lærebok og annet undervisningsmaterieell, og støtte til slik produksjon bør vurderes i sammenheng med tiltak iverksatt under delmål 1.1. På kort sikt bør imidlertid de aktuelle institusjoner/foretak få tilbud om opplæring av sitt nøkkelpersonell, som så i neste fase kan drive opplæring og rettleiding av andre behandlere innad i eget foretak.

Følgende tiltak skal gjennomføres:

- a) Utvikle og iverksette opplæringstilbud for personell i barne- og ungdomspsykiatrien.
- b) Utvikle og iverksette opplæringstilbud for personell i helse- og sosialsektoren.

Tiltak 3.2.a:

Utvikle og iverksette opplæringstilbud for personell i barne- og ungdomspsykiatrien

Barn og unge har spesielle behov i forhold til behandling av spilleavhengighet. Barn og unges situasjon i forhold til det å være pårørende til voksne med pengespillproblemer og deres behov i den sammenheng, er også spesielle. Det foreslås derfor et eget tiltak for opplæring av helsepersonell i barne- og ungdomspsykiatriske institusjoner, der behandling av unge med tilknytning til pengespillproblemer skal vektlegges. Utviklingen av et slikt opplæringstilbud må skje i nær kontakt og samarbeid mellom fagmiljø som har kompetanse på behandling av pengespillproblemer hos barn og unge.

Tiltak 3.2.b:

Utvikle og iverksette opplæringstilbud for personell i helse- og sosialsektorene

De regionale helseforetakene signaliserer at det er et betydelig behov for kompetanseheving omkring behandling av spilleavhengighet generelt i helse- og sosialsektorene. Det finnes behandlingstilbud, men kvaliteten varierer og den geografiske fordelingen er ujevn. Et kompetansehevingsprogram må ta høyde for dette. Også her må utviklingen av opplæringstilbudet skje i samarbeid mellom fagmiljø som har oppdatert kompetanse på behandling av spilleavhengighet, mens de regionale helseforetak gis et hovedansvar for gjennomføring av

opplæringsprogrammet i sine regioner. På den måten kan omfanget av opplæringsprogrammet tilpasses behovet lokalt.

Delmål 3.3:

Omfang og kvalitet på lett tilgjengelige tilbud skal øke

Det er viktig at hjelpetilbud gis på flere nivå, ikke bare i de spesialiserte helsetjenestene. Frivillig organiserte støttegrupper av spilleavhengige og tilsvarende grupper av pårørende bidrar positivt til reduksjon av skader forårsaket av pengespillproblemer. Mange problemspillere får hjelp i en tidlig fase gjennom disse gruppene. Stimulering av slik frivillig aktivitet vil kunne muliggjøre en økning av både omfang og kvalitet på denne typen tilbud. Både spilleavhengige og problemspillere som ønsker å komme ut av sine problemer ved egen hjelp, bør gis mulighet til det. Tilbud hvor ulike opplegg og program for selvhjelp inngår, bør derfor utvikles, jf delmål 2.2.

Kontakttelefonen for spilleavhengige (Hjelpelinjen) ble opprettet som et prøveprosjekt i 2003. Dette er et tilbud for å hjelpe mennesker i krise, henviser til annen hjelp, herunder behandling, og samle informasjon om spilleavhengighet. Erfaringene med Hjelpelinjen er gode og evalueringen av prøveprosjektet konkluderer med at Hjelpelinjen må videreføres og bli et permanent tilbud.

Følgende tiltak skal følges opp:

- a) Drifts- og prosjekttilskudd til frivillige støttegrupper
- b) Drift av Hjelpelinjen på permanent basis

Tiltak 3.3.a:

Drifts- og prosjekttilskudd til frivillige støttegrupper

Organiserte støttegrupper har aktiviteter knyttet til behandling og forebygging av spilleavhengighet. Disse gruppene besitter kunnskap og kompetanse om mange problemstillinger rundt problematisk spilleadferd. Gruppene blir som oftest etablert og organisert av tidligere spillere som har arbeidet seg ut av problemene, og som bruker sine erfaringer til å hjelpe andre. Tilbakemeldinger fra deltakere i slike grupper er positive, og det rapporteres at dette er en form for behandling og forebygging som virker. Det er viktig at denne typen aktivitet utvikles både kvalitativt og kvantitativt. Det legges derfor til rette for et enkelt system for drifts- og prosjekttilskudd til slike frivillige støttegrupper.

Tiltak 3.3.b:

Drift av Hjelpelinjen på permanent basis

Hjelpelinjen videreføres som en permanent ordning fra 2005 og finansieres via Lotteri- og stiftelsestilsynets driftsbudsjett.

Utgitt av :
Kultur- og kirke departementet
Offentlige institusjoner kan bestille flere
eksemplarer av denne publikasjonen fra:
Statens forvaltningstjeneste
Kopi- og distribusjonsservice
www.publikasjoner.dep.no
E-post: publikasjonsbestilling@ft.dep.no
Telefaks: 22 24 27 86

Oppgi publikasjonskode: V-0934 B
Trykk: Interface Media as 04/2005 -
opplag 500
Foto omslag: Dag Grundseth / Aftenposten / SCANPIX